

! EESMÄRK

Jutustab vähemalt ühe eesti muinasjutu.

✓ LÄBIVIIMINE/KONTROLL

Juhendaja võtab mõned lookesed kaasa ja annab tekstid tutvumiseks. Muinasjutu asemel võib kasutada muistendit.

Noorkotkad võivad ühe omale sobiva loo välja valida ning seda teistele tutvustada – koomiksi, filmikese, arvutiesitluse või muus vormis. Alati võib ka lihtsalt jutustada. Uurida, kas kõik said selle loo õpetlikust sisust ka aru või kas lugu sobib kaasaega.

Katse loetakse täidetuks, kui noor on kandnud ühe Eesti muinasjutu ette enda valitud vahendite abil ja teab, mis on muinasjutt.

👍 SOOVITUSED

- ▶ Rühm võib teha näidendi väljaõppeüritusele.
- ▶ Mõni noor võib enda valitud muinasjutu ette valmistada lõkkeõhtul esitamiseks.
- ▶ Kogu rühm võib valida esitamiseks ühe loo, mille põhjal valmistavad kõik endale jutuvestja maskid (nt krati maskid).
- ▶ Võib eesti muinasjuttu võrrelda mõne teise maa muinasjutuga, otsida sarnasusi ja erinevusi.
- ▶ Mõistest „muinasjutt“ loe lähemalt lisast (*lisa 29.1*).

LISA 29.1

Muinasjutu mõistest

■ Muinasjutt

Fantastiline või seikluslik rahvajutt, mida mõeldi välja enese lõbustamiseks ja milles väljendati endi soovunelmaid.

Muinasjutu liigid:

- imemuinasjutud – tegelasteks imelised olendid (haldjad, nõiad, libahundid jne), tähtsal kohal mitmesugused võlusesemed (iseenesest kattuv laudlina, tantsimapanev vilepill, nähtamatuks muutev küüntest kübar jne);
- loomamuinasjutud – tegelasteks loomad, kes käituvad nagu inimesed;
- tõsielulised muinasjutud – tegelasteks arukad ja kavalad talupojad, kes tänu oma nupukusele saavad rikkaks.

Muinasjuttude tunnuseid:

- headuse ja kurjuse vaheline võitlus,
- arvude 3 ja 7 sage esinemine,
- õnnelik lõpp,
- sarnased algused ja lõpud („Oli kord...“, „Elas kord...“).

■ Rahvaluule

Jutud, laulud ja teised sõnakunsti vormid, mis levivad suusõnal ning millel puudub kindel autor. Autoriks kogu rahvas.

Rahvaluule jagunemine:

■ Muistend

Rahvajutt, mis on seotud kindla koha, aja või inimestega ning mida omal ajal peeti tõeseks.

■ Naljand

Lühike naljakas, enamasti üllatusliku lõpuga looke, milles naeruvääristati mõisnikke, kirikuõpetajaid ning laisku, rumalaid ja ihnsaid inimesi.

■ Pajatus

Lihtne ja lühike rahvajutt, mille aluseks on kindla isikuga sündinud huvitav lugu.

■ Mõtteriiim

Üks värss kordab teiste sõnadega eelmises värsis öeldut.

tule, uni, uksest sisse

astu, uni, aknast sisse

■ Algriim

Hääliliku kordumine sõnade alguses ühe värsi piires.

kuku lapse kulmu pääle

lange lapse lau pääle

■ Paroodia

Laul, mille sõnad on naljakalt ümber tehtud.

■ Vanasõna

Lühike, ilmekas, õpetliku sisuga ütlus, millesse on kogutud esivanemate elutarkus.

Õnnetus ei hüüa tulles. Töö kiidab tegijat.

■ Mõistatus

Rahvaluule lühivorm, milles antakse mingist asjast rida tundemärke, mille põhjal tuleb see ära arvata. Mõistatus koosneb küsimusest ja vastusest.

Lipp lipi peal, lapp lapi peal, ilma nõela pistmata? Harakas aidas, saba väljas?

■ Kõnekäänd

Piltlik ja kujundlik ütlus, mis iseloomustab mõnd olukorda, nähtust, isikut. Täendus selgub lauses.

Ei lausu musta ega valget. Võttis jalad selga.

Tänapäeva rahvaluule jagunemine:

Rahvajutud	Rahvalaulud	Lühivormid
pajatused	poplaulude paroodiad	mõistatused,
kuulujutud	salmikuluule	keerdküsimused
linnalegendid	lugemissõnad	kõnekäänud
anekdoodid	valuvõtmissõnad	killud

(Allikas: MIKSIKE internetist)